

Cumhuriyet İlahiyat Dergisi - Cumhuriyet Theology Journal

ISSN: 2528-9861 e-ISSN: 2528-987X

CUID, December 2017, 21 (2): 1161-1180

Edwin Cox ve Din Eğitimiyle İlgili Görüşleri
Edwin Cox and His Views of Religious Education

Yusuf Ceylan

Yrd. Doç. Dr., Dokuz Eylül Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi, Din Eğitimi Anabilim Dalı
Assist. Professor, Dokuz Eylül University, Faculty of Theology, Department of Religious Education,
Izmir, Turkey

yusuf.ceylan@deu.edu.tr

ORCID ID <http://orcid.org/0000-0002-1082-4260>

Makale Bilgisi / Article Information

Makale Türü / Article types: Araştırma Makalesi / Research Article

Geliş Tarihi / Received: 03 Kasım/November 2017

Kabul Tarihi / Accepted: 21 Kasım/November 2017

Yayın Tarihi / Published: 15 Aralık/December 2017

Yayın Sezonu / Pub Date Season: Aralık/December

Cilt / Volume: 21 **Sayı / Issue:** 2 **Sayfa / Pages:** 1161-1180

DOI: <https://doi.org/10.18505/cuid.349135>

Atıf/Cite as: Ceylan, Yusuf. "Edwin Cox ve Din Eğitimiyle İlgili Görüşleri- Edwin Cox and His Views of Religious Education". *Cumhuriyet İlahiyat Dergisi-Cumhuriyet Theology Journal* 21, sy. 2 (Aralık/December 2017): 1161-1180. doi: 10.18505/cuid.349135.

İntihal /Plagiarism: Bu makale, en az iki hakem tarafından incelendi ve intihal içermediği teyit edildi. / This article has been reviewed by at least two referees and scanned via a plagiarism software. <http://dergipark.gov.tr/cuid>

Copyright © Published by Cumhuriyet Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi-Cumhuriyet University, Faculty of Theology, Sivas, 58140 Turkey. All rights reserved.

For Permissions: ilahiyat.dergi@cumhuriyet.edu.tr

Edwin Cox ve Din Eğitimiyle İlgili Görüşleri

Öz: Bu makalede Edwin Cox'ın din eğitimiyle ilgili görüşleri değerlendirilmiştir. Hayatı ve eserleri ana hatlarıyla tanıtıldıktan sonra din eğitimini eğitimsel temelde nasıl ele aldığı irdelenmiş ve diğer din eğitimcileri ile ortak ve farklı görüşleri incelenmiştir. Cox'un yaşanan sekülerleşme sürecini vurgulayarak inanca dayalı olmayan, dogmatik olmayan bir din eğitimi anlayışını savunması ve din eğitiminin amaçlarını eğitimsel bir temelde yeniden tanımlayarak bu çerçevede belirli pedagojik kriterler belirlemesi dikkat çekicidir. Hristiyanlık öğretimi şeklinde süren din eğitiminin öğrencilerin temel dinî kavramlarının anlamlı şekilde öğrenmesinde etkisiz kaldığını araştırma sonuçlarına dayanarak belirtmektedir. Bununla birlikte o, geleneksel din eğitimini şekillendiren temel varsayımları ve amaçları yeniden gözden geçirmektedir. Din eğitimi ve öğretiminin programdaki yerini koruyabilmesi için eğitimsel bir yaklaşımla din eğitimine yaklaşılması gerektiğini ve hedeflerinin buna göre yeniden oluşturulmasını savunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Edwin Cox, Din Eğitimi, İnanca Dayalı Olmayan Yaklaşım, Sekülerleşme, Din Eğitiminin Amaçları.

Edwin Cox and His Views of Religious Education

Abstract: The present study addresses Edwin Cox's views about religious education. After introducing his life and studies, the article examines how he approached religious education on educational base and what his similar and different views with other religious educationists are. It is remarkable that Cox supports the religious educational understanding not based on belief by highlighting the secularization process and determines specific pedagogical criteria by redefining the aims of religious education on an educational base in the framework of his understanding. By referring the search results, he argues that traditional religious education embraces teaching of doctrines and rituals of Christianity is ineffective for students in learning major religious concepts. In addition, he reassesses fundamental hypothesis and aims shaping the traditional religious education. In order to save religious education's position in the program, he states that religious education needs to be developed with an educational approach and its aims should be reformed.

Keywords: Edwin Cox, Religious Education, Nonconfessional Approach, Secularization, Aims of Religious Education.

SUMMARY

Edwin Cox played an important role in religious education, especially in the transformation of paradigm since 1960s. Cox has been an important and influential figure in this field, as being actively involved in the creation of the day-to-day work on all the components of religious education, and in the conduction of projects and research. Cox, who is so influential in the history of religious education, still continues to be a source of inspiration for new approaches and methods with his views. Cox's views have not been sufficiently discussed in the paradigm shift in religious education in our country. Instead, the ideas of religious educators such as Sheperd, Hull and Grimmitt were made more research topic in the field and their effects in this field were evaluated more. When Cox's works are examined, it will be seen that he is at least as effective as other religious educators in this paradigm shift. It is important to examine his views in terms of understanding of the transformation process in religious education as well as his influence to the new approaches in it. From the terminology of religious education to the programs, from the teachers to the educational aims, to understand and evaluate all the views of Cox, who is an important contributor in ensuring the transition from confessional religious education to educational religious education, will contribute positively to the understanding of the educational concept of educational-based approaches.

Cox argues that religious education based on Christianity is inadequate in terms of today's changing circumstances and points out the need to develop a non-dogmatic understanding of religious education. According to him, religious education approaches aimed at developing beliefs are designed to meet the needs of traditional societies. Since the individuals of modern societies' needs have been changed, the reason for continuing religious education to focus solely on the teaching of the Bible and Church history for Christians is out of date now. Today's individuals are grown in a secular society. The decline in the effect of religion in social life has made it impossible for children to socialize by participating in religious activities, and this has led to a decline in the knowledge and experience of children in religion. Therefore, on the basis of secularization, reli-

1164 | Ceylan, Yusuf. Edwin Cox and His Views of Religious Education

---

religious education must take into account this kind of socialization process of children and should adopt an educational approach accordingly. The emphasis on social change and secularization distinguishes Cox from other contemporary religious educators.

Cox does not see traditional religious education based on faith as educationally sufficient either. To him, religious lessons that are performed in a monotonous manner cannot attract children's attention and interests. Religious lectures have diverged from children's daily experiences, existential problems and social problems, and in this way, they have become unable to take the expected contributions. As a matter of fact, the results of some research have shown that the information taught in these lessons was not remembered and that basic religious concepts were misrepresented. Moreover, due to this kind of teaching style, the children have become less interested in religion and religious lessons.

According to Cox, religious education should be restructured according to the social changes, scientific developments, and educational backgrounds. Moreover, the tension between scientific thought and religious thought necessitates a different view of religion and its teaching. Religious education should take into account the social and cultural world in which children live, and should take their interests, needs and expectations into centres of their educational status. With such an approach, religion and religious education will become meaningful in children's eyes and will turn into an education that will serve as an auxiliary role in building their existence by answering their questions about the meaning of life. Religious education will thus be based on a justifiable ground in the program with such an educational contribution.

Cox, who is trying to restructure religious education through educational approach, argued that the confusion in the naming of religious education should be clarified and he found it appropriate to call it Religious Education instead of Christian Education. The attempt to establish an educational basis of religious education is reflected both in the nature of religious education and in its purposes. In the educational sense, universally accepted religious education; should develop children's minds and change their perspectives; should be related to the disciplines accepted in the academic world; and the content and material used in

practice should be valuable in terms of contemporary culture and be attracting children's attention.

Cox elaborated on the objectives of religious education in his works and redefined the goals of religious education according to his own educational understandings by analysing the basic objectives and their inadequacies that led to the understanding of religious education based on faith. According to him, objectives must be realistic and achievable. At the same time, there are also priorities and importance in the orders of objectives. The acceptability / utility of the objectives in society, and the value of them for the students and the teachers must be taken into consideration. Although the acquisition of biblical teaching and moral conduct, which is one of the goals of traditional religious education, is accepted as a part of religious education, these can neither be the sole purpose of it nor the purposes of religious education be reduced to them. Religious education has to take non-religious worldviews into account as well as religious ones in society. The aims of religious education, which is determined from a purely religious point of view, are not compatible with the pluralistic and secular society structure of today. There is a similarity between Cox's views on religion, religious education, and religious experience in secular societies and Ninian Smart's views. According to Cox, religious education has an educational value with its potential to respond to children's search for meaning, and this field should base itself on this search. Cox specifically emphasizes the symbolic and subjective nature of the religious language and states that religious education should have a function to facilitate transition from literal thinking to abstract thinking in adolescence.

GİRİŞ

Batı'da 1960'lı yıllardan itibaren inanca dayalı yaklaşımdan (confessional) inanca dayalı olmayan (non-confessional), çoğulcu yaklaşıma geçiş sürecinde din eğitimi ve öğretimi daha ziyade, çocukların gelişimine yapacağı eğitimsel katkı yönüyle ele alınmıştır. Bu süreçte geleneksel din eğitimini şekillendiren teolojik bakış açısının etkisi ve temellendirmenin önemi azalmış, onun yerini eğitimsel perspektif ve temellendirme almıştır. Bu durum yeni geliştirilen din eğitimi modellerine ve programlarına yansıtılmış ve din eğitimin eğitimsel kazanımlarına

daha fazla vurgu yapılmaya başlanmıştır.¹ Bu bağlamda okullardaki din derslerinin hedefleri, yöntemleri ve içeriği bu anlayış çerçevesinde din eğitimcileri tarafından yeniden değerlendirilmeye başlanmıştır.

Söz konusu paradigma değişimi, ülkemizde daha çok İngiliz din eğitimcilerinin görüşleri üzerinden tartışılmıştır. Özellikle de Sheperd², Hull ve Grimmitt³ gibi din eğitimcilerinin fikirleri literatürde daha fazla yer bulmuş ve onların bu konudaki düşünceleri detaylı bir şekilde incelenmiştir. 1960'lı yıllardan sonra başlayan bu dönüşüm sürecine önemli katkıları olan Harold Loukes, Edwin Cox, Ninian Smart gibi bilim insanlarının görüşleri yeterince tartışılmamıştır.

Zikredilen din eğitimcilerinin görüşlerinin tartışılması, diğerlerinin dışarıda bırakılması din eğitiminin gelişim sürecinin ve yaşanan bu değişimin bütüncül bir şekilde anlaşılmasının, günümüze etkilerinin görülmesinin önünde engel oluşturacağı açıktır. Ayrıca aynı dönemde yaşayan, hatta birlikte çalışan Hull ve Cox⁴ gibi din eğitimcilerinin birbirlerine etkileri, din eğitiminde bakış açılarındaki benzerlikler ve farklılıkların bilinmesi ancak diğer din eğitimcilerinin görüşlerinin de bilinip karşılıklı olarak değerlendirilmesiyle mümkündür. Bu yüzden din

¹ Recep Kaymakcan, *Günümüz İngiltere'sinde Din Eğitimi* (İstanbul: Dem Yay., 2004), 24; Mualla Selçuk, "Din Öğretiminde Yeni Açılımlar", *Ülkemizde Laik Eğitim Sisteminde Sosyal Bilim Olarak Din Öğretimi Kurultayı* (Malatya: İnönü Üniversitesi Yay., 2005), 171-172.

² John Sheperd 1991, 1997 ve 2004 yıllarında katıldığı sempozyumlarda sunduğu bildirilerle inanca dayalı olmayan yaklaşım hakkındaki görüşlerini paylaşmıştır. Geniş bilgi için bk. John Shepherd, "İslam ve Din Eğitimi (Mezhebe Dayalı Olmayan Yaklaşım)", *I. Din Öğretimi ve Din Hizmetleri Semineri* (Ankara: DİB. Yay., 1991) 370-378; John Sheperd, "İngiltere'de Din Öğretiminin Kişilik Gelişimine Katkısı", *Uluslararası Din Eğitimi Sempozyum Bildirileri* (Ankara: AÜİF ve TÖMER Yay., 1997), 84-88; John Sheperd, "Fenomenolojik Bakış Açısı: Eleştirel Anlamda Sorgulayıcı Din Eğitimi", *Din Öğretiminde Yeni Yöntem Arayışları Sempozyum Bildiri ve Tartışmalar* (Ankara: MEB Yay., 2003), 323-335.

³ Hull ve Grimmitt'in görüşleri de 2004 yılında sunduğu bildiriyle tartışılmıştır. Özellikle Grimmitten aldığı ve din eğitimini eğitimsel anlamda kavramsallaştıran dinden öğrenme yaklaşımıyla literatürde etkili olmuştur. John M. Hull, "Demokratik Çoğulcu Toplumlarda Din Eğitimi Üzerine Genel Değerlendirmeler", *Din Öğretiminde Yeni Yöntem Arayışları Sempozyum Bildiri ve Tartışmalar* (Ankara: MEB Yay., 2003), 43-51. Ayrıca Hull'un görüşleri müstakil olarak araştırma konusu yapılmıştır. Recep Kaymakcan, John M. Hull: Bir Din Eğitimcisi, *Değerler Eğitimi Dergisi* 1, sy. 2 (Nisan 2003): 125-148.

⁴ Cox ve Hull Birmingham'da din eğitimiyle ilgili çalışmalarda birlikte görev yapmışlardır. Dennis Bates, "John Hull: A Critical Appreciation", *in Education, Religion and Society*, ed. Denis Bates et al (London: Routledge, 2006), 7.

eğitiminin tarihsel sürecinde etkili olmuş diğer din eğitimcilerinin de araştırma konusu yapılma ihtiyacı bulunmaktadır.

Din eğitiminin inanca dayalı yaklaşımdan/dogmatik inanca dayalı olmayan, çoğulcu/dogmatik olmayan bir yaklaşıma evrilmesinde etkili olmuş, din eğitiminin eğitimsel anlamda yeniden temellendirilmesinde önemli rol üstlenmiş Edwin Cox'un görüşleri dile getirilen temelde önem arz etmektedir.

1. HAYATI VE ESERLERİ

1.1. Hayatı

9 Nisan 1916 yılında İngiltere'nin Gloucestershire şehrinin Kingscoat kasabasında dünyaya gelen Edwin Cox çiftçi bir aileye mensuptur. Sekiz yaşına geldiğinde ailesi ile birlikte Kent'e taşındı. Orada Maidstone Grammar okulunda orta-öğretimini tamamladı. Lisans düzeyindeki eğitimini üstün bir başarıyla tamamladıktan sonra Londra Üniversitesi King Kolej'de teoloji ile ilgili araştırmalarına devam etti. Cox, 1940 yılında evlendi. Üniversite çalışmalarını tamamladıktan sonra bir süre İngiltere Kilisesi tarafından papaz yardımcısı olarak atandığı Kuzey Harrow da görev yaptı.⁵

1946'da St. David's Kolej'in Teoloji bölümünde öğretim görevlisi oldu. 1950 yılında Gloucestershire'e geri dönerek bazı üniversitelerin İlahiyat bölümlerinde dersler verdi. 1953 ile 1962 yılları arasında Londra'da Highgate Okulunda öğretim görevlisi olarak çalıştı. 1962 yılında Birmingham Üniversitesi Eğitim bölümünde öğretim üyeliği görevine başladı. Burada 5 yıl süreyle görev yapan Cox, özellikle bu üniversitede verdiği dersler ve bilimsel yayınları ile ün kazandı. 1967 yılında Londra Üniversitesi Eğitim Fakültesinde öğretim üyesi kadrosuna geçti. Normal bir emeklilik hayatı yaşamayan Cox, hayatının geri kalanında da fakültede öğrencilerinin araştırmalarına danışmanlık yapmaya ve Warwick Üniversitesinde ek dersler vermeye devam etmiştir. 1970'li yılların başında dünyanın farklı üniversitelerinde seminerler vererek uluslararası bir üne kavuşan Cox, 21 Ocak 1991 tarihinde vefat etmiştir.⁶

Edwin Cox, İngiltere'de din eğitimi alanında öncü isimler arasında yer almıştır. Yaşadığı yıllarda özellikle de Londra ve Birmingham üniversitelerinde

⁵ Obituaries, *British Journal of Religious Education*, 14, no.1, (1991): 4.

⁶ Obituaries, 4-5.

öğretim üyeliği yaparken bu sahanın etkili ve önemli bir figürü olmuştur. Din eğitiminin eğitim sistemi içerisindeki konumu ve statüsü ile ilgili gündemin oluşturulmasında, kampanyaların düzenlenmesinde, projelerin geliştirilmesinde, raporların hazırlanmasında ve araştırmaların yapılmasında aktif bir rol üstlenmiştir.⁷ Loukes'dan farklı olarak din eğitimi eğitimsel gerekçeden hareketle ve sekülerleşme⁸ temelinde yeniden temellendirmeye çalışan Cox, bir taraftan din eğitimiyle ilgili önceden yapılan araştırmaları değerlendirmiş bir taraftan da özgün çalışmalarla din eğitimiyle çocukların dinî duygu ve düşünceleri arasında bağ kurulmasına öncülük etmiştir. Din eğitimcilerinin felsefe, psikoloji, sosyoloji ve teolojiden alınan bilgilerle mesleklerine dair bakış açıları arasında nasıl bağ kuracaklarını anlamalarına da önemli ölçüde katkı sağlamıştır.⁹

2. ESERLERİ

2. 1. Kitapları ve Kitap Bölümleri

Cox'ın din eğitimiyle özellikle yeni yaklaşımlarda etkisini hissettiren çok sayıda yayını bulunmaktadır.

Cox, Edwin. *Changing Aims in Religious Education* (London: Routledge and Kegan Paul, 1966).

Cox, Edwin. *Sixth Form Religion* (London: SCM Press, 1967).

Cox, Edwin. *This Elusive Jesus: The Problem Of Gospel Teaching* (London: Marshalls Educational, 1975).

Cox, Edwin. *What it Means to be Agnostic* (London: EARO, 1977).

Cox, Edwin and Cairns, Josephine M. *Reforming Religious Education: The Religious Clauses of the 1988 Education Reform Act* (London: Kogan and Page, 1989).

Cox, Edwin. *Problems and Possibilities for Religious Education* (London: Hodder and Stoughton, 1983).

Cox, Edwin. *The Bible in Religious Education, New Movements in Religious Education*, ed. Ninian Smart and Donald Horder (London: Temple Smith Pub. 1975).

⁷ J.E. Greer, "Edwin Cox and Religious Education", *British Journal of Religious Education* 8, no.1, (1985): 13.

⁸ Robert Jackson, *Rethinking Religious Education and Plurality* (London: Falmer Press, 2004), 6.

⁹ Greer, *Edwin Cox*, 13.

Cox, Edwin. *Religious Education, in Butcher, H. J. and Pont, H. B. Educational Research in Britain 2*, (London:University of London Press, 1970).

2.2. Makaleleri

Cox, Edwin. "The Aim of Religious Education", *Religion in Education* 22, no. 3 (1955): 91-94.

Cox, Edwin. "The Strategy of Bible Teaching", *Religion in Education* 23, no. 3 (1956): 96-100.

Cox, Edwin. "An Approach Through Science", *Learning for Living* 2, no. 3 (1963): 2-14.

Cox, Edwin. "Trends in Religious Education", *Educational Review* 16, no. 3 (1964): 175-186.

Cox, Edwin. "The Sixth Former's God", *Learning for Living* 4, no. 3 (1965): 9-11.

Cox, Edwin. "Honest to Goldman: an Assessment", *Religious Education* 63, no. 6 (1968): 424-428.

Cox, Edwin. "What are the assumptions", *Learning for Living* 10, no. 1 (1970):11-13.

Cox, Edwin, "NOP and the BHA", *Learning for Living* 9, no. 1(1969): 24-26.

Cox, Edwin. "Educational Religious Education", *Learning for Living*10, no. 4 (1971): 3-5.

Cox, Edwin. "Religious Education in Newfoundland", *Learning for Living* 12, no. 5 (1973): 30-32.

Cox, Edwin. "Principles Behind Syllabus Making", *Learning for Living* 14, no. 4 (1975): 132-133.

Cox, Edwin. "Does it do as it says?", *Learning for Living* 15, no. 4 (1976): 125-126.

Cox, Edwin. "The Moral Stance of the Teacher", *Journal Of Moral Education* 11, no. 2 (1982): 75-81.

Cox, Edwin. "Understanding Religion and Religious Understanding", *British Journal of Religious Education* 6, no. 1 (1983): 3-13.

Cox, Edwin. "Unfinished Agenda: A Comment on the Special JME Issue on the Relationship of ME and RE", *Journal of Moral Education* 12, no. 3 (1983): 149-156.

Cox, Edwin. "A. R. Rodger. Education and Faith in an Open Society", *Religious Studies* 19, no. 4 (1983): 564-565.

Cox, Edwin. "Explicit and Implicit Moral Education", *Journal of Moral Education* 17, no. 2 (1988): 92-97.

Cox, Edwin. "The Relation Between Beliefs and Values", *Religious Education* 82, no. 1 (1987): 5-19.

Cox, Edwin and Skinner, Martin. "Multi-Faith Religious Education in Church Primary Schools", *British Journal of Religious Education* 12, no. 2 (1990): 102-109.

Wright, Derek and Cox, Edwin. "A Study of the Relationship Between Moral Judgment and Religious Belief in a Sample of English Adolescents", *The Journal of Social Psychology* 72, no. 1 (1967): 135-144.

Wright, Derek and Cox, Edwin. "Changes in Moral Belief among Sixth-form Boys and Girls over a Seven-Year Period in relation to Religious Belief, Age and Sex Difference", *British Journal of Clinical Psychology* 10, no. 4 (1971): 332-341.

3. DİN EĞİTİMİ İLE İLGİLİ GÖRÜŞLERİ

Edwin Cox, din eğitimini eğitimsel bir çerçevede yeniden temellendirmek istemiştir. Onun ilk yayınları arasında yer alan Eğitimsel Din Eğitimi (Educational Religious Education) adlı makalesinde de ifade ettiği üzere, okulda yer alan her ders; programdaki varlığının gerekçesini, eğitimsel anlamda yapacağı katkı çerçevesinde ispat etmek zorundadır. Aynı şekilde din eğitimi de programdaki yerini korumak için eğitimsel açıdan gerekli olduğunu veya yapacağı eğitsel katkıyı açıklamak zorundadır.¹⁰ Cox, din eğitiminin eğitimsel açıdan niçin yeniden temellendirilmesi gerektiği konusundaki fikirlerini de inanca dayalı din eğitimi yaklaşımdan kaynaklanan problemlere, bilimsel gelişmelere, toplumsal değişimlere, teolojik ve dinî düşüncedeki yeni yorumlara, çocukların dinî düşünce ve tasav-

---

¹⁰ Edwin Cox, "Educational Religious Education", *Learning for Living* 10, no. 4, (1971): 3.

CUID 21, sy. 2 (Aralık 2017): 1161-1180.

vurları ile ilgili araştırmalara dayandırmaktadır.¹¹ Aynı zamanda o, eğitim anlayışına dayalı olarak din eğitiminin herkes tarafından kabul edilebilirliğini ve geçerliliğini sağlayacak kriterleri, hedefleri ve din eğitiminin günümüz insanına verebileceği kazanımların neler olacağını belirlemeye çalışmıştır.

Cox, Hristiyanlık öğretimini esas alan din eğitimi yeterli bulmamakta ve inanca dayalı olmayan/dogmatik olmayan bir din eğitimi anlayışına geçilmesini gerekli görmektedir. Onu inanca dayalı yaklaşımın bütünüyle dışında görmeyenlerin yanında Goldman gibi yeni inanca dayalı yaklaşımın (neo-confessionalism) içerisinde değerlendirenler de olmuştur.¹² Bununla birlikte Cox inanca dayalı yaklaşımdan bütünüyle farklı bir din eğitimi anlayışı geliştirilmesinin gerektiğini açıkça dile getirmekte ve dini düşünce ve tutuma dair araştırmaların din eğitiminin doğası ve amaçları üzerinde beklenen etkiyi göstermediğini, nitekim Hyde'in ve Goldman'ın dinî düşünce ve tutumlarla ilgili yaptığı araştırmaların, din eğitiminin doğasını ve amaçları üzerinde doğrudan etkili olması gerekirken bunun gerçekleşmediğini ifade etmektedir.¹³ Eğer bu araştırmalar ışığında din eğitiminin doğası ve amaçları değiştirilmezse bu araştırmaların sonuçları inanca dayalı din eğitimi anlayışını uygulamak açısından sadece yeni yöntemlerin eski amaçları gerçekleştirmek için kullanılmasıyla sonuçlanır. Cox'ın din eğitimi eğitimsel temelde yeniden inşa etmek istemesi, bu amacının arka planında inanca dayalı anlayışı değiştirme arzusu taşıdığı şeklinde yorumlanabilir.

Hristiyanlık öğretimini temellendiren toplumsal gerekçelerin, geleneksel toplumun ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik olduğunu ileri süren Cox, artık günümüzün değişen koşullarında söz konusu gerekçelerin geçerliliğini kaybetmeye başladığını ve din eğitiminin modern ve seküler toplum açısından yeterli olmadığını ifade etmektedir. Hristiyanlık öğretimi şeklinde anlaşılan geleneksel din eğitimi yaklaşımında içerik daha çok İncil ve kilise tarihinden oluşmaktaydı. Her çocuğun Hristiyan bir aileden geldiği ve dini öğrenme konusunda istekli olduğu kabul edilmekteydi. Aynı zamanda inanç geliştirme hedefi olan, öğretilen dinî içeriğin olduğu gibi kabul edilmesine dayanan bu eğitim şekli, doktriner bir ka-

¹¹ Edwin Cox and Josephine M. Cairns, *Reforming Religious Education: The Religious Clauses of The 1988 Education Reform Act* (London: Kogan Page, 1989), 14-21.

¹² Jackson, *Rethinking Religious Education*, 32.

¹³ Edwin Cox, *Problems and Possibilities for Religious Education* (London: Hodderand Stoughton, 1983), 16.

rakterde olduğu için günümüzde beyin yıkama ve duygusal koşullandırma/aşılama diye nitelenmekte ve çağdaş eğitim anlayışı içerisinde kabul görmemektedir. Geleneksel toplumun dünya görüşüyle uyumlu olan dinî dünya görüşünde, dinî yorumlar ve teolojik kabullerle ilgili varsayımlar açısından bakıldığında din, doğruluğu sorgulanmadan kabul edilmesi gereken bilgi koleksiyonu, din eğitimi ise bunun aktarımı şeklinde görülmüştür. Sadece dinî bilginin aktarımı çocukların ahlakî gelişimi açısından da yeterli sayılmıştır. Çocukların dinî hikâyelere vereceği tepkileri dikkate almak bir yana her yaştaki çocuğun dini aynı şekilde öğrendiği kabulünden hareketle bir Hristiyanlık öğretimi yapılmıştır.¹⁴

Hristiyanlık öğretiminde aktarılan dinî yorumların bütünüyle doğru kabul edilmesi gerektiği düşüncesi ile bilimsel dünya görüşü arasında bir çatışma ortaya çıkmıştır. Yaratılışa, maddeye dair dinî açıklamaların yanında astronomi, fizik, antropoloji ve biyoloji gibi disiplinlerin çeşitli konulardaki bilimsel açıklamalarının okullarda yer bulmaya başlaması dinî dünya görüşü ile bilimsel dünya görüşü arasında karşıtlık oluşturmuştur.¹⁵ Söz konusu bilimsel dünya görüşünün yaygınlaşmasıyla bilimsel yöntemler ve bulgular doğrunun yegane ölçütü sayılmaya başlamış ve metafizik düşüncenin önemini yitirmesine, sebep sonuç ilişkisinin mucizenin olabilirliğine dair anlayışın etkisizleştirilmesine yol açmıştır.¹⁶ Bu hem dini dünya görüşünü hem de okuldaki din eğitimi ve din eğitimcilerin konumunu sorgulanır kılan ve belli ölçüde gözden düşmesine yol açan bir süreçtir.

Cox, Hristiyanlık öğretimini, öğrenme durumları açısından barındırdığı birtakım problemlerden ötürü de eleştirmektedir. Çocukların ilgisini çekmede yaşanan güçlükler ve diğer branş öğretmenlerinin takdirini kazanamama dile getirdiği başlıca olumsuzluklar arasındadır. Yapılan araştırmalar din derslerinde öğretilen bilgilerinin çok azının hatırlanabildiğini; hatırdaki kalanların ise yanlış şekilde ifade edildiğini göstermektedir. Aynı zamanda öğretim tarzına bağlı sebeplerle bu derslerin dine karşı var olan ilgi ve duyarlılıkların azalmasına yol açabileceğini araştırma sonuçları göstermiştir.¹⁷

¹⁴ Edwin Cox, *Changing Aims in Religious Education* (London: Routledge and Kegan Paul, 1966), 16-18; Edwin Cox, *Sixty Form Religion* (London: SCM Press, 1967), 13.

¹⁵ Cox, *Educational Religious Education*, 4.

¹⁶ Cox, *Changing Aims*, 26.

¹⁷ Cox, *Problems and Possibilities*, 13-14.

Öğrenciler okullarda edindiği dinî bilgilerle ile ihtiyaçları, beklentileri ve kültürel değerler arasında bağ kuramamaktadırlar. Çocukların dikkatini çekmekten ve ihtiyaçlarını karşılamaktan uzak bir din eğitiminin, onların bakış açısını ve davranışlarını değiştirmede etkisiz kalması pek tabiidir. Din eğitimi, çocukların varoluşsal temel sorunlarının çözümünde öğretim sürecinde gereken yardımcı ve katkıyı sunmaktan uzaktır. Cox'a göre din derslerinin içeriği çocukların gündelik deneyimlerinden, bireysel ilgi ve problemlerinden gittikçe uzaklaşmış ve bireysel sorularına cevap veremez hale gelmiştir.¹⁸ Bu nedenle din eğitimi çocukların yaşadıkları problemlere odaklanmalı, din onların seviyesi ve gözüyle öğretim konusu yapılmalıdır. Ancak böyle bir yaklaşımla din ve din eğitimi çocuklar açısından anlamlı hale gelecek ve hayatın anlamına dair sorularına cevap vererek varoluşlarının inşasında yardımcı rol üstlenecek bir eğitime dönüşecektir.

Cox'ın din eğitimiyle ilgili ele aldığı sorunların geleneksel din öğretimin-den kaynaklanan boyutu olduğu kadar, yaşanan toplumsal değişmelerin de önemli bir etkisi vardır. Cox'a göre yaşanan sosyo-kültürel dönüşümden kaynaklanan problemler ve bilimsel gelişme ile geleneksel dinî düşünce arasında oluşan gerilim dini ve onun öğretimini farklı bir bakış açısıyla ele almayı zorunlu kılmaktadır.¹⁹ Din eğitimi hem toplumsal, kültürel bağlamı gözeten hem de bireysel talep ve beklentilere karşılık veren bir yapıya kavuşturulmalıdır. Cox böyle bir arayışla çocukların içerisinde yetiştiği sosyal hayatı, dinî yaşayışı ve bunlara etki eden diğer faktörleri analiz ederek din eğitimi açısından sonuçlarını değerlendirir.

Yaşan toplumsal değişmeyi hemen hemen bütün eserlerinde ele alan Cox, diğer din eğitimcilerden farklı olarak sekülerleşme sürecini daha fazla vurgulamaktadır.²⁰ Ona göre sekülerleşme ile birlikte Hristiyanlığın geleneksel formunun bireylerin düşünce ve değerleri üzerindeki etkisi azalmaya başlamıştır. Toplu ibadetlere katılma oranında düşüş meydana gelmiş, dinî uygulamalar günlük yaşamda daha az görünür hale gelmiştir. Bu durum çocuklarda dinî kavram, fikir ve uygulamalarla ilgili bilgi ve tecrübe eksikliğine yol açmıştır. Dolayısıyla hem din derslerinin içeriğinin hem de öğretmenlerin çocukların dinî düşünce ve ta-

¹⁸ Cox and Cairns, *Reforming Religious Education*, 14-15.

¹⁹ Cox, *Educational Religious Education*, 4.

²⁰ Jackson, *Rethinking Religious Education*, 6.

savvurlarına etki eden söz konusu faktörleri dikkate alması eğitimsel açıdan bir zorunluluk haline gelmiştir.²¹

Çağdaşları arasında Cox'ı öne çıkaran diğer bir yönü de bilimsel gelişmeye ve bunun din eğitimiyle ilişkisine atfettiği önemdir. Özellikle çocukların dinî gelişimlerine odaklanan Harms ve Goldman'ın araştırmalarının sonuçlarını din eğitimi açısından detaylı bir şekilde değerlendirmiştir. Örneğin, çocukların dinî gelişim düzeyleri ve özellikleri göz önüne alındığında somut düşünme özellikleri gösteren çocuklar dinî hikâyeleri literal anlamlandırmaktadırlar. Bu yüzden din dersi öğretmenlerinin dinî hikâyeyle vermek istedikleri mesajlar çoğu zaman çocuklar tarafından yanlış kavranabilmektedir. Ayrıca ergenlik döneminde çocuklukta edinilen dinî bilgi sorgulanmakta, daha önce edinilen literal anlam çocukça bulunmakta ve dine karşı olumsuz tutum geliştirilmesine sebep olmaktadır. Din eğitimi çocukların bu özelliklerini dikkate almalı, öğretmenler dinî hikâyeleri seçmecî bir yaklaşımla ve kazandırılmak istenen duygu ya da davranışa uygun anlamı vurgulayacak şekilde öğretim konusu yapmalıdırlar.²² Gelişim dönemleri dikkate alındığında din eğitimi çocukların realist aşamadan bireysel aşamaya geçişini kendine görev edinmeli, literal anlamadan soyut anlamaya geçişi sağlayacak bir strateji izlemelidir.²³

Eğitimsel temelde din eğitimi yeniden kurgulayan Cox, din eğitiminin adlandırılmasındaki karışıklığın ortadan kalkması gerektiğini savunmuş ve Hristiyan Eğitimi yerine din eğitimi demeyi tercih etmiştir. Onun bu adlandırmada eğitim kavramını vurgulamış olması, din eğitiminde dinî öğretimden çok eğitimsel bakış açısını hâkim kılmak istemesiyle ilgilidir.²⁴ Din eğitiminin eğitimsel olarak temellendirilmesi teşebbüsü hem din eğitiminin doğasına hem de amaçlarına yansımış durumdadır. Bu bağlamda o, din eğitiminin eğitimsel kriterlerini belirlemeye çalışmıştır. Eğitimsel anlamda evrensel olarak kabul görececek din eğitimi:

1. Çocukların zihnini geliştirmeli ve bakış açılarını değiştirmelidir.
2. Akademik dünyada kabul edilmiş disiplinlerle ilişkili hale gelmelidir.

²¹ Cox, *Changing Aims*, 21-23.

²² Cox, *Changing Aims*, 51; Cox, *Problems and Possibilities*, 15.

²³ Cox, *Changing Aims*, 37.

²⁴ Greer, *Edwin Cox*, 16.

3. Uygulama boyutunda, kullanılan içerik ve materyal günümüz kültürü açısından değerli ve çocukların ilgisini çekecek mahiyette olmalıdır.²⁵

Cox'ın bu ilkelerini işe koşulması halinde din eğitimi hem günümüz kültürü ve sosyal bağlamı ile ilişkilendirilerek anlamlı hale gelecek ve çocukların ilgi ve merakını harekete geçirerek eğitimsel olarak çocukların zihinlerinin dönüşümünü sağlayacaktır. Din öğretiminin bilişsel içeriği de akademik dünyadaki ilgili disiplinlerinin süzgecinden geçilerek eğitimsel amaçlar çerçevesinde yeniden değerlendirmeye tabi tutulmuş olacaktır. Böylece din eğitimi çocukların hem kendi inançlarını açığa kavuşturmalarına hem de diğer insanların inanç ve değerlerini anlamalarına fırsat vermiş olacaktır.²⁶ Zaten Cox din eğitiminin, çocukların içinde yaşadığı kültüre ve insanların davranış ve değerlerine dinin katkısının ve inancın etkisinin görülmesini sağladığı ölçüde önemli olduğunu kabul eder ve eğitimsel anlamda değerinin de ancak böyle ortaya çıkacağına inanır.²⁷

Cox'a göre din eğitimi aşağıdaki ilkeleri karşılar hale geldiği zaman eğitimsel geçerliliğine ulaşmış olur. Din eğitimi:

1. Çocukların farklı gelişim aşamalarındaki anlayışlarıyla ilişkilendirilmelidir.
2. Çocukların hayatlarında daha anlamlı ve önemli buldukları konularla ilgili hale gelmelidir.
3. Çocukların içinde yaşadığı sosyal ve kültürel çevreyi ve insanları daha iyi anlamalarına fırsat vermelidir.
4. Kadın ve erkeklerin anlam arayışlarıyla ilgili düşünce ve tutumlarıyla ilgili bilgi vermelidir.
5. İster dinsel olsun isterse din dışı çocukların içinde yaşadığı kültürü etkileyen ve şekillendiren inanç yapılarını veya yaşam tarzlarını tanıtmalıdır.

---

²⁵ Cox, *Problems and Possibilities*, 130.

²⁶ Lynne Broadbent, "A Rationale for Religious Education", in *Issues In Religious Education*, ed. Lynne Broadbent and Alan Brown (London: RoutledgeFalmer, 2002), 17.

²⁷ Greer, *Edwin Cox*, 16.

6. İnananların kendi dinî kabullerini ve doğrularını içeren inanç sistemleriyle ilgili olmalıdır.
7. Çocukların inanç sistemleri ve bunların bireysel ve toplumsal değerlere etkisi hakkında düşünme ve ayırt etme becerilerini geliştirmelidir.
8. Çocukların tutarlı ve bilinçli bir inanç vasıtasıyla kendi yaşamlarıyla ilgili problemlere göre hareket etmelerine imkân vermelidir.²⁸

Cox'ın, din eğitiminin amaçları hakkında yazdığı kitabı din eğitiminin klasikleri arasında sayılmaktadır. O, gerek bu kitabında gerekse diğer makalelerinde din eğitiminin hedeflerini detaylı bir şekilde ele almış ve inanca dayalı din eğitimi anlayışına kaynaklık eden temel hedefleri ve bunların yetersizliğini analiz ederek kendi eğitim anlayışına göre din eğitimin hedeflerini yeniden tanımlamaya çalışmıştır. Ona göre amaçlar gerçekçi ve ulaşılabilir olmalıdır. Aynı zamanda amaçlarda öncelik ve önem sırası da vardır.²⁹ Amaçların toplum tarafından kabul edilebilirliği/faydalılığı, öğrenciler ve öğretmenler için değeri göz önünde bulundurulmalıdır. Din öğretiminin hedefleri, öğrencilerin okul dışındaki hayatlarıyla ve pratik olanla ilişkisi bakımından değerlendirilmezse öğretim durumlarında ele alınan konular sadece entelektüel bir egzersize dönüşür. Konuların bazıları akademik ilgisi olan öğrencilere çekici gelse de diğer birçok öğrencinin ilgisini ve dikkatini çekmez ve kalıcı bir öğrenme meydana gelmez.³⁰

Din eğitiminin hâlihazırdaki amaçlarını İncil öğretimi, ahlâk öğretimi ve Hristiyanlığa çevirme başlıkları altında inceleyen Cox'a göre söz konusu amaçlar kendi başlarına yeterli olamazlar. Her ne kadar İncilin öğretimi ve ahlâki davranışların kazandırılması din eğitimi ve öğretiminin bir parçası kabul edilse de bunlar yegâne amaç haline getirilemez veya din eğitiminin amaçları sadece bunlara indirgenemez.³¹ Seküler bir toplumun ihtiyacını karşılaması beklenen din eğitiminin hedefleri sadece dinî bakış açısıyla sınırlı kalmaz. Din eğitimi toplumda dinî olan kadar dinî olmayan dünya görüşlerini de hesaba katmak zorundadır. Sırf dinî bir bakış açısıyla belirlenen din eğitiminin amaçları günümüzün çoğulcu ve seküler toplum yapısıyla uyumlu olmaz. Cox'ın seküler toplumlarda

---

²⁸ Cox, *Problems and Possibilities*, 135-135.

²⁹ Cox, *Changing Aims*, 53-54; Cox, *Educational Religious Education*, 4.

³⁰ Cox, *Educational Religious Education*, 4.

³¹ Cox, *Changing Aims*, 53-54.

din, din eğitimi ve dini tecrübeye dair görüşleriyle Ninian Smart'ın görüşleri arasındaki benzerlik dikkat çekicidir.³²

Cox, açık bir eğitimi benimsemesi gerektiğini ve çocuk merkezli bir yapıya sahip olmasını savunmuştur. Bu anlamda ona göre, din eğitiminin amacı, çocuklara hayatın dinî görünümü ile ilgili bilgi verip onların inanç konusunda özgür bir şekilde seçim yapmasına ve bunları ifade etmesine izin vermektir. Aynı zamanda din eğitimi çocukların okuldan sonraki hayatlarında din hakkında derinlemesine düşünebilme becerisinin gelişimini hedeflemelidir. Din eğitimi yoluyla verilen dinî bilgi çocukların her türlü anlam arayışına ilişkin sorunlarına cevap vermeyi, onların dinî ve ahlakî problemlerine çözüm üretmelerini sağlayacak kazanımları içermelidir.³³ Bu yönüyle Cox, Smart'ta olduğu din eğitiminin bilgi anlayışında sadece ayaklı kütüphane yetiştiren bir anlayışı reddetmektedir.³⁴

Cox, din alanında eğitilmiş olan kişi, din hakkında birtakım bilgiler kazanmakla birlikte asıl amacın anlama ve eleştirel düşünme kapasitesinin gelişiminin olduğuna dikkat çekmektedir. Bu açıdan öğrencilere daha çok dinî malumatın verilmesinin eğitimsel anlamda geçerliliği ortadan kalkmaktadır. Din eğitimi öğrencilere din adına her türlü bilgiyi aktarmayacak, sadece düşünmesini sağlayacak ve ihtiyaç duyduğu kadar bilgi verecektir. Böylece din eğitimi dinin bireylerin hayatlarındaki ve toplum düzenindeki yeri ve işlevini kavrama konusundaki hedefini gerçekleştirmiş olacaktır.³⁵

Cox, geleneksel din eğitiminin Hristiyanlığa çevirme hedefinin günümüz eğitim anlayışıyla uyumlu olmadığını kabul etmektedir. Ona göre bu tür bir din eğitimi, doktriner bir karaktere sahip olduğu için duygusal olarak beyin yıkama ve aşılama işlevine sahiptir ve bu yüzden eğitimsel anlamda geçerli değildir.³⁶ Bu arada Cox din dersi öğretmenin rolüne vurgu yapar ve papazla arasındaki farka işaret eder. Seküler bir toplumda din dersi öğretmenlerinin kendi dinî görüşlerini öğrencilerle paylaşmak zorunda olmadığı söyleyen Cox, onların sınıfta papazlar gibi avengelist bir rol üstlenemeyeceğini savunur. Sınıfta dinî bir otorite olmaktan ziyade pedagojik anlamda rehber konumunda olan öğretmen çocukların ken-

³² Ninian Smart, *Secular Education and Logic Of Religion* (London: Faber and Faber, 1967), 105.

³³ Cox, *Changing Aims*, 67-68.

³⁴ Cox, *Problems and Possibilities*, 66.

³⁵ Cox, *Problems and Possibilities*, 119- 120.

³⁶ Cox, *Changing Aims*, 63.

di inanç ve değerlerinin oluşturmalarında aktif rol almalarını sağlayacak bir şekilde karar alma süreçlerine yardımcı olur.³⁷

Cox'a göre diğer alanlara göre dinin öğretim konusu yapılmasındaki zorluk büyük oranda dinin doğasından kaynaklanmaktadır. Onun eğitim anlayışı ile dini ele alış arasında önemli bir bağ söz konusudur. Ona göre din aktarılması gereken doğruluğu önceden kabul edilmiş varsayımlar koleksiyonu değil hayatın gizemine karşı hayati tepkidir. Cox, dini, yaratmanın gizemine karşı bireysel tepki ve bu belirsizlikten doğan problemlere büyük oranda sembolik ve metaforik olarak verilen cevaplar şeklinde görür.³⁸ Ona göre din varoluşunun amacı ve anlamı konusundaki beşeri bir tecrübedir.³⁹ Din tanımlarına dikkat edildiğinde Cox'ın din eğitiminin amaçları bağlamında anlama ve tecrübeye odaklandığı görülmektedir. Aynı zamanda din eğitimi çocukların anlam arayışına cevap verme potansiyeli ile eğitimsel bir değere sahiptir ve bu alan kendisini bunun üzerine temellendirmelidir. Cox, din dilinin sembolik ve subjektif doğasını özellikle vurgulayarak din eğitiminin ergenlik döneminde literal düşünmeden soyut düşünmeye geçişi kolaylaştıracak bir işleve sahip olması gerektiğini ifade etmektedir.⁴⁰

SONUÇ

Edwin Cox, din eğitiminin eğitimsel açıdan temellendirilmesinde aktif rol oynayan, öncü isimler arasındadır. Ona göre; çocukların ilgi ve isteklerini karşılamaktan uzak, hayatlarıyla ilişki kuramayan ve problemlerini çözmede yetersiz kalan inanca dayalı din eğitimi yaklaşımının yerini artık eğitimsel temelden hareket eden, öğrenen merkezli yaklaşım almalıdır. Eğitim insanların potansiyellerini geliştirme ve karşılaştığı problemleri çözerek çevreye uyum sağlama etkinliği olarak düşünüldüğünde din eğitimi çocukların manevi/ruhsal potansiyelini geliştirdiği, çok kültürlü bir ortamda karşılaştığı ahlakî ve dinî problemlere çözüm ürettiği zaman eğitimsel anlamda kendisinden beklenen işlevi yerine getirmiş olacaktır.

³⁷ Greer, *Edwin Cox*, 16; Cox, *Changing Aims*, 62.

³⁸ Cox, *Changing Aims*, 7-8.

³⁹ Cox, *Changing Aims*, 23-24.

⁴⁰ Edwin Cox, "Trends In Religious Education", *Educational Review* 16, no.3, (1964): 185.

Cox, Hull ve Grimmit gibi din eğitimcileri ile inanca dayalı yaklaşımın seküler ve çoğulcu toplumlara uygun olmadığı görüşünü paylaşmaktadır. Yine onlar gibi geleneksel din eğitiminin amaçlarına yön veren temel varsayımları yeterli bulmayarak eleştirmiş ve din eğitiminin hedeflerini eğitimsel bir bakış açısıyla yeniden oluşturmaya çalışmıştır. Din eğitiminin neredeyse bütün bileşenlerini eğitim üzerinde temellendiren Cox, yaşadığı dönemde din eğitimiyle ilgili karar alma süreçlerinde etkin rol oynadığı gibi görüşleriyle güncel bazı teorik tartışmalarda da referans olmaya devam etmektedir.

Edwin Cox, din eğitimiyle ilgili görüşlerini daha çok sekülerleşme üzerinden değerlendirmiştir. Bu yönüyle Cox, çoğulculuğu esas alan Loukes gibi din eğitimcileri ile farklılaşmıştır. Ancak gerek kendi yaptığı araştırmaların sonuçlarını gerekse Loukes ve Goldman gibi bilim insanlarının araştırmalarını din eğitimi açısından değerlendirmesiyle din eğitimiyle çocukların dini duygu ve düşüncelerinin bilimsel anlamda araştırılmasına ve bunların din eğitimiyle sağlıklı bir şekilde ilişkisinin kurularak öğretim süreçlerine yön verecek şekilde kullanılmasına da öncülük etmiştir.

Ninian Smart gibi din eğitiminin sadece dinî bilgi vermeyi hedeflememesi gerektiği savunmuştur. Çocukların din hakkında eleştirel düşünme ve bağımsız karar alma süreçlerini geliştirecek bir eğitim anlayışının oluşturulması konusunda görüşleri ileri sürmüştür. Ona göre din eğitiminin geleceği ve programlardaki yeri çocukların eğitimsel kazanımları ile sağlıklı gelişimlerine yapacağı katkıya bağlıdır.

KAYNAKÇA

- Bates, Dennis. "John Hull: A Critical Appreciation". *In Education, Religion and Society*, edited by Denis Bates, Gloria Durka, and Friedrich Schweitzer, 6-31. London: Routledge, 2006.
- Broadbent, Lynne. "A Rationale for Religious Education". *In Issues in Religious Education*, edited by Lynne Broadbent and Alan Brown, 15-25. London: Routledge Falmer, 2002.
- Cox Edwin and Cairns, Josephine M. *Reforming Religious Education: The Religious Clauses of The 1988 Education Reform Act*. London: Kogan Page, 1989.

1180 | Ceylan, Yusuf. Edwin Cox and His Views of Religious Education

- Cox, Edwin. "Educational Religious Education". *Learning for Living* 10, no. 4 (1971): 3-5.
- Cox, Edwin. "Trends in Religious Education". *Educational Review* 16, no. 3 (1964): 176-186.
- Cox, Edwin. *Changing Aims in Religious Education*. London: Routledge and Kegan Paul, 1966.
- Cox, Edwin. *Problems and Possibilities for Religious Education*. London: Hodderand Stoughton, 1983.
- Cox, Edwin. *Sixth Form Religion*. London: SCM Press, 1967.
- Greer, J.E. "Edwin Cox and Religious Education". *British Journal of Religious Education* 8, no.1 (1985): 13-19.
- Hull, John M. "Demokratik Çoğulcu Toplumlarda Din Eğitimi Üzerine Genel Değerlendirmeler". *Din Öğretiminde Yeni Yöntem Arayışları Sempozyum Bildiri ve Tartışmalar*, 43-51. Ankara: MEB Yayınları, 2003.
- Jackson, Robert. *Rethinking Religious Education and Plurality*. London: Falmer Press, 2004.
- Kaymakcan, Recep. "John M. Hull: Bir Din Eğitimcisi". *Değerler Eğitimi Dergisi* 1, sy. 2 (Nisan 2003): 125-148.
- Kaymakcan, Recep. *Günümüz İngiltere'sinde Din Eğitimi*. İstanbul: Dem Yayınları, 2004.
- Obituaries. *British Journal of Religious Education* 14. no.1 (1991): 4-9.
- Selçuk, Mualla. "Din Öğretiminde Yeni Açılımlar". *Ülkemizde Laik Eğitim Sisteminde Sosyal Bilim Olarak Din Öğretimi Kurultayı*, 168-179. Malatya: İnönü Üniversitesi Yayınları, 2005.
- Sheperd, John. "Fenomenolojik Bakış Açısı: Eleştirel Anlamda Sorgulayıcı Din Eğitimi". *Din Öğretiminde Yeni Yöntem Arayışları Sempozyum Bildiri ve Tartışmalar*, 323-335. Ankara: MEB Yayınları, 2003.
- Sheperd, John. "İngiltere'de Din Öğretiminin Kişilik Gelişimine Katkısı". *Uluslararası Din Eğitimi Sempozyum Bildirileri*, 84-89. Ankara: AÜİF ve TÖMER Yayınları, 1997.
- Shepherd, John. "İslam ve Din Eğitimi (Mezhebe Dayalı Olmayan Yaklaşım)". *I. Din Öğretimi ve Din Hizmetleri Semineri*, 370-378. Ankara: DİB. Yayınları, 1991.
- Smart, Ninian. *Secular Education and Logic Of Religion*. London: Faber and Faber, 1967.